

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ทุกส่วนทุกภูมิภาคของโลกสามารถรับข้อมูลข่าวสารความเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมต่อกันแบบไร้พรมแดน ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนภายใต้สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการพัฒนานักเรียนที่เน้นกระบวนการทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับอนาคต นอกจากทักษะดังกล่าวแล้วนั้น การพัฒนาให้นักเรียนดำรงชีวิตและสามารถยืนหยัดในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งด้านการดำเนินชีวิต และด้านหน้าที่การงานสามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นในศตวรรษนี้ และประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณลักษณะทักษะแห่งอนาคตใหม่ พัฒนาให้มีจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกการเป็นพลเมืองและทำให้สังคมในอนาคตน่าอยู่มากยิ่งขึ้น จากสภาพการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้นักเรียนในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติการเรียนรู้ การใช้ชีวิต ครอบครัว ตลอดจนภาวะเสี่ยงต่างๆ ซึ่งสะท้อนถึงสังคมและความทันสมัยทั้งหลาย ดังนั้น นักเรียนจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ จะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะและความรู้ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ มีความสามารถในการปรับตัว จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะทักษะชีวิตและการเรียนรู้ (ทศนา แชนณี, 2555; วิจารณ์ พานิช, 2555)

ในสังคมปัจจุบัน แม้วิวัฒนาการทางเทคโนโลยีจะเจริญขึ้นอย่างมาก ซึ่งเป็นยุคที่คนเราอาศัยชีวิตอยู่ท่ามกลางความเจริญทางด้านวัตถุที่ทันสมัย แต่นั่นก็ไม่ได้เป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกว่าคนจะถูกพัฒนาให้เจริญขึ้นตามความเจริญด้านวัตถุเหล่านั้นไปด้วย กล่าวคือ การพัฒนาคนจะต้องพัฒนาให้มีเจริญในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม จึงจะเรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาคนให้มีเจริญอย่างแท้จริง และโดยอย่างยิ่งในฐานะมุสลิมเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องช่วยกันปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาบุคคลให้เป็นคนที่มีความเจริญทุกในด้าน เพื่อจะทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย และเป็นสังคมที่เจริญอย่างสมบูรณ์ ด้วยหลักการพัฒนาคนที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้วางแนวทางไว้ นั้น มีหลักฐานสนับสนุนจากอัลกุรอาน อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

(إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ﴿١١﴾ (الرعد : ١١)

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์จะมิทรงเปลี่ยนแปลงสภาพของชนกลุ่มใด จนกว่าพวกเขาจะเปลี่ยนแปลงสภาพของพวกเขาเอง” (ซูเราะฮ์ อัล-เราะฮ์ : 11)

จากความหมายของโองการแห่งพระผู้เป็นเจ้าข้างต้น ได้บ่งบอกให้มนุษย์พัฒนาตนเองไปสู่ความเปลี่ยนแปลงจากสภาพชีวิตที่ไม่ดีไปสู่สิ่งที่ดี และจากสภาพที่ตีให้ตีขึ้น และอัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้อีกว่า

فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۗ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ﴿٨﴾

وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ﴿٩﴾ (الشمس : 8-10)

ความว่า อัลลอฮ์ทรงตรัสว่า “แล้วพระองค์ทรงดลใจมันให้รู้ทางชั่วของมัน และทางสำรวมของมันแก่ผู้ใดขัดเกลาเขาย่อมประสบความสำเร็จและแน่นอนผู้หมกมุ่น (ด้วยการทำชั่ว) ย่อมล้มเหลว” (อัล-ซัมส์ : 8-10)

จากความหมายของโองการแห่งพระผู้เป็นเจ้าข้างต้น อัลลอฮ์ ﷻ จะประทานความสำเร็จแก่บ่าวของพระองค์นั้นต้องมีเงื่อนไขประการหนึ่ง คือ การขัดเกลาหรือการพัฒนาตนเอง กล่าวคือให้มนุษย์มีการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ปัญญา ร่างกาย และจริยธรรม (อัคลาก) ควบคู่กันไปด้วย

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ. 2550 - 2559) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีลงมา โดยมีสาระสำคัญในการพัฒนาและคุ้มครองเด็กประกอบด้วย การส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ปกป้องคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดหรือแสวงหาประโยชน์และความรุนแรง และต่อต้าน เอชไอวี/เอดส์ ทั้งนี้ในนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ.2550 - 2559) สำหรับประเทศไทยประกอบด้วยยุทธศาสตร์ทั้งหมด 11 ด้าน และมาตรการสำคัญที่ต้องริบดำเนินการ ดังนี้ ด้านครอบครัว การเสริมสร้างให้ครอบครัวเลี้ยงดูบุตรอย่างมีคุณภาพ เสริมสร้างระบบการให้บริการแก่ครอบครัวที่เผชิญปัญหา เสริมสร้างสภาพแวดล้อม/โอกาสทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม ด้านคุณภาพกายและสุขภาพจิต ส่งเสริมให้เด็กทุกคนต้องได้รับความรู้และต้องได้รับการฝึกทักษะให้มีร่างกายแข็งแรง วัยรุ่นมีความรู้และความเข้าใจเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ ครอบครัวศึกษาและเพศศึกษา รัฐต้องจัดบริการที่เด็กเข้าถึงได้สะดวก มารดาหลังคลอดต้องได้รับการดูแล ด้านการเสริมสร้างความปลอดภัยป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก เร่งให้ความรู้สำหรับผู้ที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ให้เข้าใจวิธีการเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็กทุกประเภท

เด็กกับผลกระทบจากโรคเอดส์ ให้ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจปัญหา เอชไอวี/เอดส์ที่ถูกต้อง ไม่รังเกียจผู้ที่ติดเชื้อหรือเป็นเอดส์ โดยเฉพาะที่เป็นเด็ก ด้านการศึกษาสำหรับเด็ก รมรณรงค์ให้ทุกพื้นที่จัดการให้เด็กทุกคนได้รับบริการการเรียนรู้ตามวัย ด้านเด็กกับนันทนาการ เสริมสร้างความรู้ด้านนันทนาการแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ทำงานด้านเด็ก และสังคม สนับสนุนกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม เด็กกับวัฒนธรรมและศาสนา ให้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจความหมายที่แท้จริงและถูกต้องของคำว่า “วัฒนธรรมของชาติ” ปลุกฝังค่านิยมเชิงวัฒนธรรมที่เชิงบวกและหลักปฏิบัติตนตามแก่นแท้ของศาสนาที่ตนเองนับถือ ด้านสื่อมวลชนกับเด็ก ส่งเสริมสื่อมวลชนให้มีความรู้และความเข้าใจไม่ละเมิดสิทธิเด็ก เด็กได้เข้าถึงสื่อสร้างสรรค์อย่างถูกต้อง ด้านการมีส่วนร่วมของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการตัดสินใจในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเหมาะสมตามวัย พัฒนาให้มีการรวมกลุ่มและองค์กรเด็ก ด้านการปกป้องและคุ้มครองเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ จัดให้เด็กเหล่านี้ทุกคนได้รับการบริการโดยสมบูรณ์ครบถ้วน สนับสนุนผู้เกี่ยวข้องกับผู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ให้มีความเข้าใจวิทยาการเฉพาะทางของเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ ด้านกฎหมาย กฎ และระเบียบ มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ และระเบียบ มีการตรากฎหมาย กฎและระเบียบใหม่ที่เพิ่มความคุ้มครอง ส่งเสริมการพัฒนาการสำหรับเด็กการบังคับใช้อย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิผล ดังนั้นในการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ซึ่งดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน จึงมีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2554 เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2554 ให้ผนวกกรมสาระของนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ. 2550 - 2559) และแผนยุทธศาสตร์จังหวัดนำร่องสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้มีความเป็นเอกภาพของการพัฒนาทั้งในระดับชาติและเชื่อมต่อไปให้ถึงระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจัง และมีการบูรณาการในการติดตามประเมินผลแผนอย่างเป็นระบบต่อไป

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 มีจุดเน้นที่สำคัญคือการพัฒนาคุณภาพเด็กตามช่วงวัย การคุ้มครองและพัฒนาเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก รวมทั้งการพัฒนากระบวนการจัดการในการคุ้มครองและพัฒนาเด็กตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 นี้ นอกจากจะเป็นกรอบแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนานักเรียนแล้ว ยังเป็นกรอบแนวทางเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลการนำไปสู่การปฏิบัติของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559)

เมื่อครั้งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีโดยเสด็จพระราชดำเนิ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่

ชนบทและถิ่นทุรกันดารห่างไกลทั่วทุกภาคของประเทศไทย ทรงพบว่าราษฎรอีกเป็นจำนวนมากที่ยังอยู่ในภาวะยากลำบาก โดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่ได้รับโอกาสการศึกษาพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันทุกคน ทำให้สนพระทัยและมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือราษฎรเหล่านั้นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นใน พ.ศ. 2523 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงทรงเริ่มงานพัฒนาแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนที่ขาดอาหาร เพื่อให้มีสุขภาพดีขึ้น สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยทรงทำเป็นโครงการทดลองในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 3 โรงเรียน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริถึงการเริ่มต้นทรงงานว่า

“ในระยะแรก เริ่มขึ้นด้วยความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องวิธีการที่จะพัฒนาบุคคลที่อยู่ในท้องที่ทุรกันดาร เมื่อแรกเริ่มคือประมาณพฤษภาคม 2522 ถึง 2523 ประมาณนั้น ได้มีความสนใจในเรื่องนี้ แต่ว่ายังไม่มีความรู้ในหลักการและวิธีการที่จะปฏิบัติมากนัก จึงหาโอกาสที่จะศึกษา โดยการขออาศัยโรงเรียนในสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนเป็นแหล่งที่ศึกษา เพราะว่าเห็นว่าโรงเรียนในสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนนั้น เป็นโรงเรียนในเขตท้องที่ที่ห่างไกลการคมนาคม และมีภาวะที่ยากลำบากต่างๆ ในตอนเริ่มต้นก็มุ่งไปในแง่ที่ว่า ทำอย่างไรเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนอย่างนั้น จะมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะสร้างเสริมสติปัญญา เพื่อการศึกษาและพัฒนาตนเอง ให้เป็นประโยชน์ต่อภูมิภาคและสังคมสืบต่อไป ในการจัดการก็ได้ทดลองเริ่มด้วยการให้การศึกษาร่วมและช่วยเหลือในทางด้านเกษตร...”

(พระราชดำรัสวันศุกร์ที่ 26 สิงหาคม 2531)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสะท้อนแนวทางในการทรงงานว่า ทรงเริ่มต้นการพัฒนาที่เด็ก เพราะว่าเด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของประเทศชาติในอนาคต ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาศักยภาพของเด็กให้มีโภชนาการและสุขภาพดี มีความรู้ มีอาชีพ และความซื่อสัตย์สุจริต ดูแลรักษาทรัพยากรของส่วนรวม เด็กจึงเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทรงใช้โรงเรียนเป็นศูนย์ เนื่องจากมีครูเป็นแกนสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ เริ่มต้นจะทรงทดลองทำงานเล็กๆ สำเร็จจึงค่อยขยายผล สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้ทรงตรัสไว้ว่า

“...โดยที่ถือว่าโรงเรียนนี้เป็นศูนย์กลางของชุมชนแห่งหนึ่ง ถ้าเราสามารถทำให้คนรุ่นใหม่ในสังคม คือนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน และพวกผู้ปกครองที่จะ

มาตุ มาช่วย มาเห็น มีความรู้ทางด้านเทคนิคทางการเกษตรอย่างใหม่ที่ทางราชการตั้งใจจะส่งเสริมแต่ก็ส่งเสริมตั้งแต่ในวัยเด็กนักเรียน เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาจะได้มีการได้รับการฝึกหัดให้ทำตามแบบแผนอย่างใหม่ ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เคยทำมา หรือว่าจะได้มีความคุ้นเคยในการติดต่อกับทางราชการ เมื่อมีข้อขัดข้องอะไร จะได้ปรึกษาหารือกันได้อย่างง่ายขึ้น และผู้ปกครองคนในหมู่บ้านเอง เมื่อมีปัญหาข้อขัดข้องอะไร ก็จะได้รู้ได้แน่ว่าจะมีที่ที่จะมาหาได้ ได้แก่ ที่โรงเรียน ซึ่งครูจะได้เป็นส่วนที่จะช่วยเหลือได้มาก...”

(พระราชดำรัสส่วนเสารที่ 17 พฤศจิกายน 2526)

ดังนั้น พระองค์จึงทรงเริ่มงานพัฒนาของพระองค์เองด้วยการพัฒนาเด็กนักเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยทรงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีโอกาสได้รับและเข้าถึงความรู้ฝึกฝนตนเอง สามารถพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ พร้อมทั้งจะเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา อันเป็นจะเป็นแนวทางสู่ความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ตามแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีทรงยึดเป็นแบบอย่างมาโดยตลอด

ในปัจจุบันการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีการดำเนินงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 207 แห่ง โรงเรียนและห้องเรียนสาขาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 208 แห่ง ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง" และศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยมอแกน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 280 แห่ง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันปอเนาะ และโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 15 แห่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 70 แห่ง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 25 แห่ง และโรงเรียนและศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 27 แห่ง (ข้อมูลปีการศึกษา 2561) ตลอดระยะเวลาที่มีการใช้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารนั้น ทำให้เกิดความชัดเจนในแนวทางการทำงาน มีการระดมทรัพยากรบุคคลของทุกภาคส่วน ทำให้เด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชนในถิ่นทุรกันดารเป็นจำนวนมากได้มีโอกาสที่ดีขึ้น และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในหลายๆ ชุมชนมีการพัฒนาขึ้นกว่าเดิม แต่อย่างไรก็ตามเมื่อได้ประเมินแผนฯ ภายหลังสิ้นสุดแต่ละแผนฯ แล้วพบว่ายังมีหลายวัตถุประสงค์ที่ยังไม่สามารถ

ดำเนินการได้ตามแผนฯ อีกทั้งบางตัวชี้วัด เช่น การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของเด็กก็ยังไม่เห็นผล การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กได้ชัดเจนมากนัก (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550 – 2559)

จากที่กล่าวมาพบว่า การดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แต่ยังมีปัญหาต่างๆ มากมายทั้งทางด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้ทางวิชาการ ด้านอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สาเหตุพื้นฐานหลักคือความยากจนและการที่นักเรียน ผู้ปกครอง ขาดความรู้เรื่องโภชนาการเป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าจำเป็นจะต้องมีการศึกษา การดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนานักเรียนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตามความเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่มีความแตกต่างทางด้านตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และที่ตั้งของโรงเรียน
3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1.3 คำถามของการวิจัย

1. การดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อยู่ในระดับใดบ้าง

2. การดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตามความเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่มีความแตกต่างทางด้านตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และที่ตั้งของโรงเรียนว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

3. แนวทางการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ควรจะเป็นอย่างไร

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลจากการศึกษา การดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงระดับและความแตกต่างของการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีว่าอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารงานต่อไป

2. หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลที่ได้จากการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารงานการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหา ประชากร กลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาระดับ เปรียบเทียบและแนวทางการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตามแนวคิดของ

นักวิชาการที่ได้กล่าวถึงขอขยายการพัฒนานักเรียนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งประกอบด้วยการดำเนินงาน 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย
- 2) ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
- 3) ด้านการเรียนรู้ทางวิชาการ
- 4) ด้านอาชีพ
- 5) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 6) ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอนเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 13 โรงเรียน กลุ่มประชากรทั้งหมด 937 คน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 273 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษาของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงจำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด อำเภอบาง หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด หรือครูผู้ทำหน้าที่นิเทศการติดตาม และดูแลดำเนินงานกิจกรรมพระราชดำรินในเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 2 คน

1.5.3 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ตัวแปรต้น ได้แก่
 - 1.1 ตำแหน่ง
 - 1.2 ขนาดของโรงเรียน
 - 1.3 ที่ตั้งของโรงเรียน

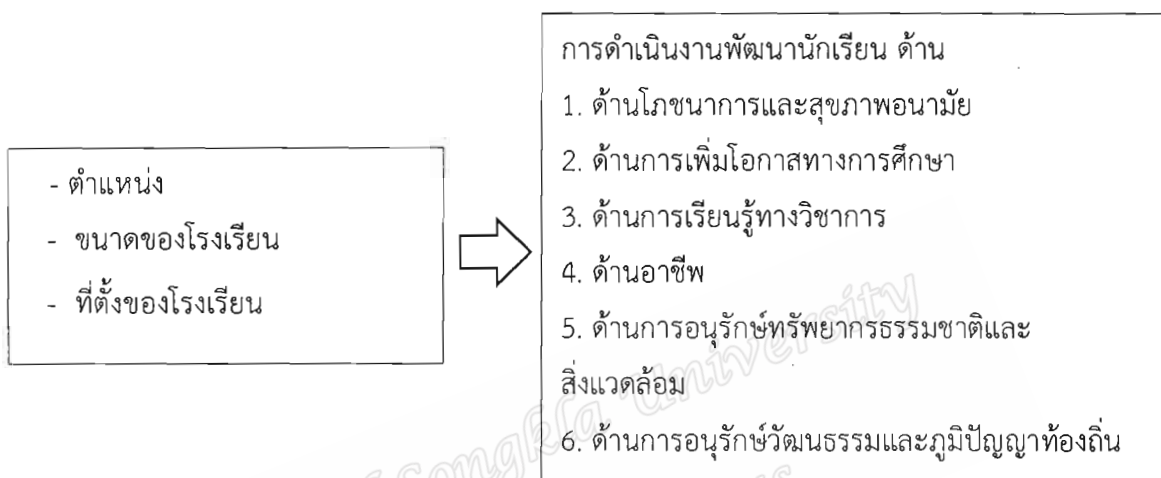
2) ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 6 ด้าน คือ 1.ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย 2. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา 3. ด้านการเรียนรู้ทางวิชาการ 4. ด้านอาชีพ 5. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6. ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยใช้กรอบแนวคิดดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษา การดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตามแนวคิดของนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ แล้วมาสังเคราะห์เป็นกระบวนการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1.ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย 2. ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา 3. ด้านการเรียนรู้ทางวิชาการ 4. ด้านอาชีพ 5. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6. ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ฉบับที่ 4)

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนานักเรียนของเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1.7.1 การเทียบอักษรภาษาอาหรับและศัพท์ด้านอิสลามศึกษาใช้อ้างอิงจากตารางเทียบพยัญชนะอาหรับ-ไทย วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (2546)

1.7.2 การอ้างอิงตัวบทอัล-กุรอาน ผู้วิจัยอ้างอิงสุเราะฮ์และอายะฮ์ไว้ด้านหลังของตัวบทและความหมาย

1.7.3 การนำเสนออัลหะดีษจะมีการตัดครีจญ์ คือ การระบุหมายเลขและสถานภาพอัลหะดีษในกรณีที่มีผู้รายงานไม่ใช่อัลบุคอรีย์และมุสลิม

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1.8.1 ~~﴿...﴾~~ อ่านว่า “สุบฮานะฮฺวะตะอาลา” เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาบริสุทธิ์

1.8.2 ~~﴿...﴾~~ อ่านว่า “ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม” เป็นคำสรรเสริญและขอพรแต่ท่านศาสดามูฮัมมัด แปลว่า ขออัลลอฮ์ ~~﴿...﴾~~ ทรงสดุดีและให้ความสันติแต่ท่าน

1.8.3 ~~﴿...﴾~~ อ่านว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮู” เป็นคำขอพรแต่เศาะหาบะฮ์ แปลว่า ขออัลลอฮ์ทรงพอพระทัยต่อท่าน

1.8.4 ~~﴿...﴾~~ วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.8.5 ((...)) วงเล็บคู่จะใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

1.8.6 (...) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.8.7 “...” อัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลหะดีษ ชื่อหนังสือและคำพูดของอุลละมาอ์

1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ได้แก่ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้าแผนก ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้จัดการ ผู้อำนวยการหรือผู้รับใบอนุญาตให้ทำหน้าที่บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตามหลักเกณฑ์แบ่งประเภทสถานศึกษาของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษา พ.ศ.2541 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551) ดังนี้

- 1) สถานศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน
- 2) สถานศึกษาขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 501-1,500 คน
- 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป

สถานที่ตั้งโรงเรียน หมายถึง ที่ตั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 7 โรงเรียน จังหวัดปัตตานีจำนวน 4 โรงเรียน จังหวัดยะลาจำนวน 1 โรงเรียน จังหวัดสงขลาจำนวน 1 โรงเรียน

การดำเนินงานพัฒนานักเรียน หมายถึง การดำเนินงานด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้ทางวิชาการ ด้านอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย หมายถึง นักเรียนได้รับการส่งเสริมด้านโภชนาการและมีพัฒนาการตามวัย ได้รับอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการและถูกสุขลักษณะ ดื่มนมอย่างน้อยวันละ 1 แก้ว ทุกวันเรียน น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ ลดอัตราการคอกพอก โรคมาลาเรียและโรคหนองพยาธิในนักเรียนลงจนไม่เป็นปัญหาสาธารณสุข บริโภคอาหารที่เหมาะสม มีสุขนิสัยที่พึงประสงค์

ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา หมายถึง นักเรียนด้อยโอกาสมีโอกาสเข้าถึงและได้รับบริการทางการศึกษา การเรียนต่อของนักเรียนในแต่ละระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น

ด้านการเรียนรู้ทางวิชาการ หมายถึง นักเรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ

ด้านอาชีพ หมายถึง นักเรียนทุกคนมีความรู้และทักษะพื้นฐานทางการเกษตรยั่งยืนในการผลิตอาหารเพื่อการบริโภค และอาชีพที่จำเป็นในการดำรงชีวิต มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง นักเรียนมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีนิสัยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ภาคภูมิใจ รักท้องถิ่น เห็นคุณค่าในมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น